

NEVYRIAUSYBINIŲ MOKYKLŲ TYRIMAS

ATASKAITA

2021

Tyrimą atliko ir ataskaitą parengė dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė Nacionalinio švietimo NVO tinklo užsakymu.

Tyrimas atliktas pagal projektą „NVO – aktyvios švietimo sistemos dalyvės“, finansuojamą LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, lėšomis (Projekto kodas NOBP01340).

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

TURINYS

TYRIMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	3
TYRIMO METODAS.....	3
Bendros NVO mokyklų charakteristikos.....	5
Mokyklos vizija: ugdymo tikslai.....	5
Mokyklos vizija: ugdymo filosofija.....	6
NVO mokyklų lyginimas su valstybinėmis mokyklomis.....	8
Apie santykius.....	9
Apie mokymą ir mokymąsi.....	10
Mokytojų darbo sąlygos	11
NVO mokyklų išskirtinumas	11
Kokie tėvai renkasi NVO mokyklas?	13
Kokie vaikai ateina į NVO mokyklas?	14
Tėvų lūkesčiai mokyklai	15
Kodėl mokytojai lieka dirbti nevyriausybinėse mokyklose?.....	16
IŠVADOS.....	17
Diskusijų grupės su mokyklų administracijų atstovais ir mokytojais klausimai (1 priedas)	19
Diskusijų grupės su mokinių tėvais klausimai (2 priedas).....	20

TYRIMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tyrimo tikslas – atskleisti nevyriausybinių (toliau – NVO) pradinių mokyklų ypatumus, žvelgiant iš mokyklos administracijos bei mokytojų ir mokinių tėvų perspektyvos.

Tyrimo uždaviniai:

- ❖ Išsiaiškinti mokyklos viziją, tikslus ir ugdymo filosofiją.
- ❖ Nustatyti, kaip mokyklos supranta visuomenės lūkesčius švietimo sistemai.
- ❖ Nustatyti, kokie yra tėvų lūkesčiai mokyklai.
- ❖ Išsiaiškinti, kokius skirtumus tarp nevyriausybinių ir valstybinių, tarp skirtingų nevyriausybinių mokyklų įvardija mokyklų bendruomenių atstovai: mokytojai, administracijos atstovai ir tėvai.
- ❖ Ištirti tėvų ir vaikų, ateinančių į nevalstybines mokyklas, ypatumus bei šių mokyklų pasirinkimo motyvus.

TYRIMO METODAS

Tyrimui pasirinkta kokybinė prieiga, duomenys rinkti pasitelkiant diskusijų (fokus) grupes. Fokus grupių diskusijos vyko nuotoliniu būdu, *zoom* platformoje. Dalyviams sutikus, diskusijos buvo įrašomos. Tyrimas vyko 2021 m. spalio mėnesį. Tarp diskusijų buvo savaitės tarpas.

Drauge su užsakovu buvo nuspręsta tyrimą atlikti pradinėse NVO mokyklose. Tyrimo atrankai pritaikytas lizdinės atrankos formavimo principas. Fokus grupių diskusijose dalyvavo tyrime sutikusių dalyvauti mokyklų mokytojai bei administracijų atstovai ir mokinių tėvai. Nacionalinis švietimo NVO tinklas (NVO tinklas) nevyriausybinėms pradinėms NVO mokykloms išsiuntė kvietimus dalyvauti tyrime ir su atsiliepusiomis į kvietimą mokyklomis suderino grupių diskusijų laiką. Tyrėja, gavusi dalyvių kontaktus, jiems išsiuntė kvietimus prisijungti prie *zoom* pokalbio kambario.

Tyrime dalyvavo 4 pradinių NVO mokyklų administracijos atstovai, mokytojai ir mokinių tėvai. Vyko dviejų grupių diskusijos :

1 grupės diskusija su mokyklų administracijos atstovais ir mokytojais: 7 dalyviai, trukmė: 2 val. 19 min. Diskusijos klausimai pateikti 1 priede.

2 grupės diskusija su mokyklų mokinių tėvais: 5 dalyviai, trukmė: 1 val. 33 min. Diskusijos klausimai pateikti 2 priede.

Tiriamųjų charakteristikos

Mokyklų administracijos atstovų ir mokytojų grupėje buvo 7 dalyviai:

- ❖ 3 mokytojai, 4 vadovai, du iš jų yra ir mokyklų steigėjai;
- ❖ 3 mokytojų vaikai mokosi tose pačiose mokyklose;
- ❖ 3 vyrai ir 4 moterys.

Mokinių tėvų grupėje buvo 5 dalyviai:

- ❖ 4 mamos ir 1 tėvas;
- ❖ 2 tėvai yra ir tos pačios mokyklos mokytojai;
- ❖ vieno dalyvio 2 vaikai baigė valstybinę mokyklą, o 1 vaikas šiuo metu lanko nevalstybinę mokyklą;
- ❖ vieno dalyvio vaikai pakeitė vieną nevalstybinę mokyklą į kitą.

Duomenys analizuoti taikant indukcinės (patyrimo) teminės analizės metodą.

Duomenų analizės žingsniai:

1. Susipažįstama su surinktais duomenimis – interviu transkribuoti, daug kartų skaityti, išskirtos raktinės sąvokos arba prasmės, kurias būtų galima konceptualizuoti arba interpretuoti.
2. Kuriami prasminiai kodai.
3. Kodai jungiami į potencialias kategorijas ir iš interviu išrinkti duomenys, iliustruojantys ir pagrindžiantys tas kategorijas.
4. Ketvirtuoju žingsniu kategorijos sujungtos į temas.
5. Temai atrinktos tinkamiausios interviu ištraukos, atlikta galutinė jos analizė. Žingsniai buvo atliekami nuosekliai, tačiau analizės metu buvo grįžtama ir į pradinį analizės žingsnį. Duomenų analizės metu visi duomenys buvo nuasmeninti.

Tyrimo apribojimai

Kokybinis tyrimas padeda susidaryti platų tiriamo reiškinių vaizdą, tačiau neleidžia daryti didelių apibendrinimų ir plačiai generalizuoti gautų rezultatų. Tam tikrus atrankos ir rezultatų apibendrinimų apribojimus lemia ir tai, kad ne tyrėja atrinko tiriamąsias mokyklas, o mokyklos rinkosi, ar nori ir sutinka dalyvauti tyrime.

REZULTATŲ PRISTATYMAS IR APTARIMAS

Bendros NVO mokyklų charakteristikos

Tyrime dalyvavusios NVO mokyklos panašios keliais aspektais:

- ❖ Įkurtos ir valdomos tėvų arba tėvų bendruomenių.
- ❖ Mažos mokyklos, mažos klasės (iki 12 mokinių).
- ❖ Pirmą buvo įsteigti darželiai arba neformaliojo švietimo įstaigos, vėliau darželių steigėjai kūrė pradinės mokyklas. Šios mokyklos turi tendenciją augti drauge su jas lankančiais vaikais. Kai pirmoji darželinukų grupė pasiekė mokyklinį amžių, jiems buvo įsteigta pirmą klasė, po to – antra, trečia, ketvirta ir taip toliau. Netiesiogiai užsimenama, kad galbūt šiose mokyklose atsirastų ir gimnazijos klasės. Nenorima, kad vaikai iš šios saugios mokyklos aplinkos išeitų į valstybines mokyklas.
- ❖ Mokyklose puoselėjamos bendruomenės, palaikomi stiprūs bendruomeniniai ryšiai ir sutelktumas, per išskirtinumą kuriamas tapatumas ir tradicijos. Mokyklų bendruomenių nariai turi po kelis vaidmenis: vadovai ir mokytojai, steigėjai ir mokytojai, tėvai ir mokytojai.
- ❖ Kai kurie mokyklų steigėjai, vadovai ir net mokytojai pradėdami dirbti mokykloje neturėjo pedagoginio išsilavinimo. Dalis jų, pajutę pašaukimą mokyti, pedagoginį išsilavinimą įgijo jau dirbdami mokykloje.

Mokyklos vizija: ugdymo tikslai

Mokyklų administracijų atstovai ir mokytojai nurodo, kad jų tikslas yra išugdyti visapusiškas asmenybes:

- ❖ gebančias būti gamtoje ir bendruomenėje, suvokiančias save ir kitus, gebančias kurti ryšius su kitais žmonėmis ir visu pasauliu;
- ❖ pasiruošusias ateičiai, galinčias prisitaikyti besikeičiančiame pasaulyje, pasirėngusias iššūkiams;
- ❖ išitraukiančias į ateities kūrimą, ne pasyvias, o aktyviai dalyvaujančias;
- ❖ kritiškai mąstančias, gerai besiorientuojančias realiame gyvenime;
- ❖ kūrybiškas, galinčias kūrybiškai spręsti problemas;
- ❖ turinčias praktinių įgūdžių, galinčias kažką padaryti savo rankomis;
- ❖ laisvas, nebijančias laisvai reikšti ir drąsiai išsakyti savo minčių.
- ❖ mylinčias gamtą ir suvokiančias pasaulį;
- ❖ gebančias pasirinkti dalykus, kurių nori mokytis;
- ❖ gerai besijaučiančias.

Mokinių tėvai taip pat nurodo, kad tikslas yra išugdyti visapusiškas asmenybes:

- ❖ turinčias ne tik aukštus akademinis pasiekimus, bet ir išlavintus socialinius įgūdžius;
- ❖ gebančias atpažinti savo gebėjimus bei talentus ir juos tobulinti;

- ❖ laisvas;
- ❖ atviras pasauliui;
- ❖ gebančias pasirinkti savimi ir supančia aplinka;
- ❖ tausojančias aplinką;
- ❖ kūrybiškai žvelgiančias į įvairias gyvenimo situacijas;
- ❖ laimingas, gebančias ir kitus padaryti laimingais.

Abi grupės įvardijo, kad mokyklos tikslas turi būti ugdyti visapusiškai išlavintas, laisvas, gamtą mylinčias ir tausojančias asmenybes, gebančias atpažinti savo gebėjimus bei juos lavinti, taip pat gebančias kūrybiškai spręsti problemas bei besijaučiančias laimingomis. Asmenybės ugdymo visapusiškumas suprantamas kaip dalykinių ir socialinių kompetencijų lygiavertiškumas.

„...ne tik tai žmogų, kuris moka lietuvių, matematiką ar ne? Ir gražiai rašyti, bet moka gerbti kitą, moka suprasti kitą, moka save pristatyti, moka pasidalinti, dirbti grupėje, užjausti ir visų kitų dalykų.“ T4

Mokyklos vizija: ugdymo filosofija

Mokyklų administracijų atstovai, mokytojai ir mokinių tėvai įvardijo ugdymo filosofijos aspektus. Apie ugdymo filosofiją tėvų grupė kalbėjo labai mažai, mokytojų grupės pasisakymai buvo daug turiningesni.

Vaikų mokymuisi yra būtina saugi mokymosi erdvė. Saugumas yra suprantamas keliais aspektais: 1) gera psichosocialinė ir emocinė savijauta, santykiai mokykloje be smurto ir patyčių; 2) atliepiami vaikų psichosocialinės, kognityvinės ir fizinės raidos poreikiai; 3) sudaromos sąlygos bandyti, eksperimentuoti, klysti ir vėl bandyti.

„Vaikui turi būti gera mokykloje, jei jis auga gerai jausdamasis, tai ateityje neš pasauliui gėrį.“ D5

„Sukurti erdvę, kurioje vaikas galėtų būti girdimas, matomas ir galėtų augti savo tempu.“ D7

„Nes čia yra saugi aplinka, kur jie jas gali patirti. Nes kai išeis į pasaulį, jie patirs visko. Žodžiu, nebus nei aptarnauti, nei nei...“ D3

Mokymasis iš patirties: 1) vaikai įtraukiami į mokyklų bendruomenės sprendimų priėmimo procesus; 2) daug laiko praleidžia gamtoje (nuo laisvalaikio iki pamokų); 3) skiriamos praktinės užduotys, kur reikia ne tik išiminti, bet ir padaryti; 4) vaikai kuria ir įgyvendina su mokykla susijusius projektus; 5) visus dalykus mokosi dviem kalbomis: lietuvių ir anglų; 5) mokiniai skatinami mokytis savarankiškai.

„Per įsitraukimą ir dalyvavimą ne tik į mokymosi procesus, bet ir mokyklos bendruomenės sprendimų priėmimo procesus.“ T1

„...imasi vaikai savo projektus. Tie projektai dažniausiai susiję, labai realūs, mokykla [skatina], ką jie nori, kur jie nori, ten statyt, daryt, jie organizuojasi, ieško rėmėjų, tėvų, pagalbų. <...> Norim visokių patirčių, ne tik lengvų, ir sunkesnių savo vaikams, kas yra labai svarbu.“ D3

„Dvikalbis ugdymas. Anglų kalba – kaip įrankis mokymuisi, kad vaikai galėtų naudotis visais įmanomais pasaulio šaltiniais, bet kuriam dalykui, fizikai, chemijai ir pan.“ D4

„Vaikas gali mokytis ne tik iš mokytojo, bet ir iš savo draugų arba pats gali susirasti informaciją.“ D6

Praktikuojamos vertybės: ne lozungai, o tarpusavio santykių, gyvenimo būdo praktikos.

„Kad mokyklos vertybės neliktų žodžiais, o būtų apčiuopiamos, išjaustos, pačiupinėtos, praktikuojamos.“ D2

„Kad tas žmogus būtų labiau visapusiškas visur, ne tik akademinėj ir kitose, bet fizine prasme irgi turėtų įgūdį. Išsineštų iš mokyklos įgūdį sveikiau gyventi. Na, aišku, pas mus vegetariška mityba yra, bet čia gal jau vertybinis, tokia mūsų jau ta bendruomenė, vertybinis klausimas ir visiems tinkamas.“ D3

Gyva bendruomenė: ne apsimestiniai, deklaratyvūs, o nuoširdūs bendruomeniniai ryšiai.

„Bendruomeniškumas būtų gyvas, atviras, nuoširdus, tai sudaro sąlygas vaikams būti laisviems ir drąsiems.“ D2

Demokratinio ugdymo principų įgyvendinimas. Visi mokyklos bendruomenės nariai įtraukiami ir dalyvauja svarbių sprendimų priėmimo procesuose. Vaikai įtraukiami į jiems aktualių mokyklos bendruomenės sprendimų priėmimo procesus.

„...socialinė demokratija: tai vaikai ir mokytojai dalyvauja sprendimų priėmime. Yra mokyklos susirinkimas, savaitinė pamoka, ir ten svarbiausius sprendimus darom kartu. Ir balsuojam, jeigu reikia, ir vaikai drauge su mokytojais sprendžia.“ D7

Mokiniam suteikiama pasirinkimo laisvė atsižvelgiant į jų brandą – kuo brandesni, tuo daugiau savarankiškumo ir atsakomybės už pasirinkimus.

„Ten maži žingsniai, dar nėra, kad vaikai gali rinktis, kokias pamokas eit, kokias – neiti. Bet kad galimybė augti savo tempu ir kad būtų savarankiškumo vis daugiau, atsakomybės už savo mokymąsi vis daugiau. Pasirinkimo laisvės vis daugiau.“ D7

NVO mokyklų steigėjai, vadovai ir mokytojai mano, kad vaikui užauginti neužtenka vieno mokytojo, kad reikia bendruomenės (kaimo), todėl deda daug pastangų į mokyklos bendruomenės santykių palaikymą, tėvų įtraukimą ir dalyvavimą mokyklos gyvenime įvairiomis formomis: priimant svarbius sprendimus ar sprendžiant problemas, prisidedant prie renginių organizavimo,

vedant pamokas bei kitaip padedant mokyklai ir mokytojams. NVO mokyklos suteikia erdvę, laisvę eksperimentuoti su savimi, su savo vaikais, galimybę nuklysti, o po to sugrįžti prie kažko, ko buvo atsisakyta, ne tik mokyti vaikus, bet ir patiems nuolatos kurti mokymo(si) būdus, metodus bei iš to mokytis, tobulėti.

NVO mokyklų lyginimas su valstybinėmis mokyklomis

Mokyklų administracijų ir mokytojų vertinimai

NVO mokyklose vienoje klasėje mokosi 10–12 vaikų, kiekviename konkreste yra tik po vieną klasę, todėl šios mokyklos yra mažesnės lyginant su valstybinėmis. Kai klasėje yra nedaug mokinių, mokytojai gali daugiau dėmesio skirti kiekvienam mokiniui, gali individualizuoti ugdymo turinį, naudoti įvairius ugdymo metodus, limituotai taikyti frontalinį ugdymą, atlikti daug praktinių, kūrybinių užduočių, skirti laiko refleksijoms ir pan.

Mažose klasėse greičiau atpažįstami specialieji ugdymosi poreikiai ir jie geriau patenkinami. Tačiau tyrime dalyvavusių mokyklų atstovų teigimu, yra ribotos mokyklos galimybės turėti daugiau specialiųjų poreikių mokinių, nes jos neišgalėtų papildomai samdyti pagalbos specialistų.

Vaikai mokykloje praleidžia visą dieną. Tai yra ilgosios arba visos dienos mokyklos. Neformalusis ugdymas yra integruotas į bendrąjį ugdymą. Kaip ir valstybinėse mokyklose, mokiniai nevertinami pažymiais. Jų žinių patikrinimai atliekami žaidimo forma, o apie vaikų pažangą ar sunkumus kalbama su tėvais. Mokytojai nenaudoja vadovėlių, tačiau laikosi bendrosios ugdymo programose numatyto ugdymo turinio.

Daug dėmesio skiriama bendruomenės sutelktumui ir tarpusavio santykiams. Mokykloje neformalus, draugiški mokinių ir mokytojų santykiai, vaikai mokytojus vadina tik vardais. Prie neformalaus bendravimo prisideda ir demokratijos principų mokyklose įgyvendinimas, taip pat vaikų skatinimas įsitraukti į mokyklos bendruomenės gyvenimą, išsakyti savo nuomonę. Į mokyklos gyvenimą per demokratijos įgyvendinimą ir mokyklų bendruomenių tradicijas įtraukiami ir mokinių tėvai. Apskritai tėvų įtraukimui į mokyklos bendruomenės gyvenimą skiriama labai daug dėmesio.

NVO mokyklose dirba jaunesni mokytojai nei valstybinėse. Mokytojai glaudžiai bendradarbiauja, pavyzdžiui, drauge veda integruotas pamokas arba keli mokytojai yra atsakingi už vieną klasę. Geri mokytojų tarpusavio santykiai: jie dalijasi mokymo patirtimi, aptaria sudėtingus atvejus, nebijo kreiptis pagalbos vieni į kitus ir į vadovus.

Vaikai daug laiko praleidžia gamtoje, pavyzdžiui, turi 3–4 privalomas pertraukas lauke, pamokos vyksta gamtoje, kiekvieną rytą sportuoja ir grūdinasi lauke. Mokyklos turi dideles teritorijas arba yra arti gamtos, turi vaikų žaidimams skirtų

įrenginių arba yra įsirengusios lauko klasės. Pamokų metu vaikai neturi mobiliųjų telefonų ir planšečių, jais gali naudotis po pamokų arba tik mokymosi tikslais.

„...skeit parką, turėti laužavietę, turėti namelius tokius, kur ten visokiom veiklom, turėti hamakų zoną, turėti namelį medyje ir kliūčių ruožą, ten jame vaikščioti. Turėti daržą,

turėti lauko šachmatus, turėti paplūdimio tinklinį, turėti žemuoges ir grybus kieme. Tai lauko klasė, pavėsinės, supiltą kalną ir panašiai.“ D7

„...kai grįžom pavasariį po karantinų visų, tai daug laiko praleidom lauke, įsirengėm lauko klasę. Ir iš tikrųjų dabar jau ir internetas, ir šildymas – viskas yra lauke.“ D1

Tėvų vertinimai

Tėvai, vertindami NVO ir valstybinių mokyklų skirtumus, rėmėsi savo pačių mokykline patirtimi, t. y. lygino su tokia mokykla, kokią kažkada lankė, bet nebūtinai dabar valstybinės mokyklos yra tokios pat. Tėvų grupėje dalyvavo mama mokytoja, kuri anksčiau dirbo valstybinėje mokykloje, todėl jos patirtis yra aktualesnė, artimesnė dabarčiai.

Apie santykius

Draugiški santykiai tarp mokinių ir mokytojų: vaikai mokytojus ir mokyklos vadovus vadina vardais.

„Mes mokytojo niekada negalėjome vadinti vardu, tik tai „tamsta mokytojau“. T4

Nėra atskirų mokiniams ir mokytojams skirtų erdvių, čia pat mokytojai geria arbata, o vaikai žaidžia. Vaikai bet kada gali mokytojų klausyti, kreiptis į juos pagalbos ir pan. Vaikai nebijo klausyti po kelis kartus, jei nesupranta.

„Mokytojai yra labai kantrūs, ir vaikai gauna labai daug dėmesio. Ir tas keičia jų asmenines savybes, elgesį.“ T5

Mokytojų ir mokinių santykiai grindžiami abipuse pagarba. Mokytojai pagarbiai elgiasi su mokiniais, negali su jais kalbėti pakeltu balsu. Stengiamasi rasti tinkamiausią priėjimą prie kiekvieno vaiko. Į mokyklas priimami ir sėkmingai integruojasi kitokie vaikai: turintys kalbos, elgesio ar raidos sutrikimų. Kiti vaikai juos priima, su jais žaidžia, kviečia į savo gimtadienius. Nėra patyčių.

Didesnis bendruomeniškumo pojūtis: *„Keista ta jūsų rugsėjo pirmoji, toks jausmas lyg čia giminės susitikimas.“ T1*

Vyksta visos mokyklos susirinkimai, kurių metu aptariami įvairūs klausimai, svarstomos idėjos, juose vaikai ir suaugusieji turi lygias balsavimo teises. **Mokyklų bendruomenės yra gyvos**.

„...šnekėjimo, iš tikrųjų, tikrai labai daug. Tarp mokytojų, tarp vaikų. Netgi tėvai tokias grupes turi susikūrę, kur aptaria ten mokym..., savas problemas tarp vaikų.“ T1

Apie mokymą ir mokymąsi

Nėra vadovėlių ir pratybų sąsiuvinių. Mokytojai stengiasi formuoti dienas, savaitės pamokų turinį atsižvelgdami, reaguodami ne tik į programos turinį, bet ir į gyvenamojo laiko aktualijas. Mokytojai lanksčiai reaguoja į aktualius įvykius, parenka mokymo turinį ir priderina mokymo metodus.

„Visos tos dienos, jos nebūtinai yra sudėliotos į tokias labai aiškias struktūras, kurias tu ir taip žinai, ar ne? Versim naują puslapį, rašysim naują datą ir spręsim kitą uždavinį <...> kad iš tikrųjų mokykla atliepia tada, na, tikrąjį gyvenimą. <...> Rūpinasi tuo, kas iš tiesų šiandien gyvenime vyksta, o ne tiktai kas parašyta vadovėlyje pagal programą, pagal mokytojo planą darbo, pagal tai, kas dienyne turėtų būti surašyta.“ T2

Mokiniai skatinami ieškoti įvairesnių užduočių atlikimo ar uždavinių sprendimo būdų, o ne naudotis vienu vieninteliu priimtiniu ar mokytojo nurodytu šaltiniu.

„Nėra vieno teisingo būdo mokytis, spręsti uždavinį. Mokiniai gali ieškoti savo būdų, naudotis jiems patinkančiais ir tinkančiais.“ T3

Skiriasi kiekvieno vaiko mokymosi tempas, jei reikia, po pamokų mokytojai prieina prie vaiko pabendrauti individualiai, **vaikai gauna daugiau dėmesio**:

„nereikia kažkoko kosmoso išrast, naujo dvaračio, naujos programos ar kažko. Galima vos ne tą patį turint, tiktai daugiau skiriant dėmesio ir daugiau kūrybiškumo, ir daugiau atsižvelgiant į kiekvieną – jau yra rezultatai tikrai jaučiami.“ T5

Taikomas integruotas ugdymas. Integruojami skirtingi dalykai ir ugdymo turiniai, pvz., anglų kalba ir technologijos, gamtos pažinimo ir matematikos pamokos vyksta miške, gamtos pažinimo pamokos derinamos su matematika ir pan.:

„einam į mišką, tyrinėjam medžius, kasam žemę, ieškom vabzdžių, vabalų, bet tuo pačiu mes turim ir pasivoaikščiojimą.“ T4

„Skaičiuoti mokosi rinkdami gamtoje kaštonus, giles, lapus, iš jų dėlioja raides ir pan.“ T3

„kai kalbam apie ugnikalnius ir skaitom, ir rašom, ir skaičiuojam, ir konstruojam, ir chemines kažkokias reakcijas kuriam – tai tampa <...> daug prasmingiau.“ T2

Vaikų pažanga nevertinama pažymiais (kaip ir valstybinėse mokyklose), nelyginami skirtingų vaikų gebėjimai, todėl jie visi gali jaustis galintys padaryti daug dalykų. Vaikai laukia kontrolinių darbų, kurie mokykloje dažniau vadinami žinių patikrinimais ir vykdomi neįprastais būdais, yra aktyvūs. Po patikrinimų mokytojai kalbasi apie tai, kaip vaikams sekėsi, kur reikia dar pasitempti:

„Jie nėra – atsisėdi prie suolo ir rašai. Jie bėgioja po apylinkes mokyklos ir sprendžia ten užduotis kiekvienam punkte. Vienam punkte lietuvių, kitam punkte – matematiką, trečiam punkte – gamtos mokslai.“ T1

„Tai man džiugu matyti, kad mano vaikai auga žinodami, kad pasaulis toks įdomus ir platus, kad nėra įmanoma visko žinoti ir viską mokėti. Kad bet kada mokytoja jam gali pasiūlyti išsūkę ir klausimą, ir kažkokią tyrimo sritį. Ar idėją, jeigu jam pačiam tų idėjų pristinga ir natūraliai jie neturi to tokio, kad yra kažkoks baigtinis procesas. Kad mokymasis yra baigtinis procesas. Ne – nei mokykla, nei buvimas kartu, nei mokymasis nėra baigtinis procesas.“ T2

Mokytojų darbo sąlygos

Iš mokytojų NVO mokyklose tikimasi lankstumo, spontaniškumo, kūrybiškumo. Valstybinėje mokykloje dirbę mokytojai teigia, kad ten susidurdavo su draudimais, kūrybiškumo ir originalumo varžymu. O NVO

mokyklose jie turi daug laisvės organizuodami ugdymo procesą: rinkdamiesi mokymo turinį, būdus ir metodus. Vadovėlis naudojamas kaip ugdymo gairės. Mokymui skirtą laiką mokytojai gali panaudoti taip, kaip mano esant prasminga ir naudinga vaikams.

„Ji atėjusi klausia: „bet kaip dabar čia man reikės daryti, nes čia nėra taip parašyta, kaip jūs norit, kad aš padaryčiau“. Ir aš sakau: „bet tai čia ir yra esmė, kad tu turi visišką kūrybą, visišką laisvę.“ D6

I šias mokyklas atėję nauji mokytojai nustemba, kad nėra aiškių gairių, rekomendacijų, nurodymų. Sutrinka, kaip su ta laisve ir nuolatiniais pasirinkimais išbūti. Tačiau vėliau prie laisvės pripranta, susigyvena ir mėgaujasi galimybe kurti.

„...turi tik gaires ir visa kita tu turi aplipdyti savo kūrybiškumu – tai iš pradžių tai gali šiek tiek šokiruoti ir išgąsdinti: „Kaip aš čia dabar – už viską? Ir kaip čia dabar?“ Bet šiuo metu visi tikrai mėgaujasi, skraido padebesiais, kad „vau, aš čia galiu viską daryt, ką aš noriu, vežtis visur tuos vaikus, kur aš noriu, kviestis svečius, kokius aš noriu.“ D6

Maža mokytojų bendruomenė yra lanksti, mokytojai gali tartis ir prireikus greitai keisti planus. Mokytojai turi mažiau administracinių užduočių, pavyzdžiui, ugdymo planų rengimo, atitikties bendrosioms ugdymo programoms pagrindimo ir pan. Mokyklos vadovybė pasitiki mokytojais ir perleidžia jiems atsakomybę už ugdymo procesą.

Pritraukia motyvuotus mokytojus. *„Į privačias išeina, ateina tie, kurie nori padaryti daugiau, kurie nori turėti daugiau laisvės.“ T4*

NVO mokyklų išskirtinumas

NVO mokyklos yra panašios, bet kartu kiekviena yra kažkuo ypatinga ar išskirtinė.

Vienoje mokykloje mokiniai gali rinktis disciplinas, kuriose specializuosis, pavyzdžiui, teatrą, šachmatus, robotiką. Šios specializacijos įtraukiamos arba integruojamos į mokyklos bendrąsias ugdymo programas.

Kitoje mokykloje visi dalykai yra dėstomi dviem kalbomis: lietuvių ir anglų.

Trečioje mokykloje ugdymo pagrindas – sveika gyvensena: privalomas fizinis aktyvumas, mokiniai grūdinami, vegetariška mityba, Aikido – privaloma programos dalis.

„...pas mus visi rytai yra fiziniai. Tai reiškia – visi, kiekvieną rytą atėję, visi pradeda nuo fizinės veiklos: bėgimo, mankštų. Ir tada grūdinimosi. <...> Ten vaikai su medžiais bendrauja, savo medžius turi. Tai ta gamta inkorporuota visur kur.“ D3

Į šią mokyklą priimami tų šeimų vaikai, kurių tėvai pritaria mokyklos vertybėms, ugdymo principams. Mokykloje laikomasi nuostatos, kad mokymas yra santykis, o ne paslauga, todėl tikimasi, kad naujai atėję tėvai ir mokiniai taps mokyklos bendruomenės nariais. Mokykla yra pelno nesiekianti organizacija, todėl santykiai tarp mokyklos ir tėvų yra grindžiami kitais principais: tėvų bendraminčių mokykla, kurioje labai stiprus bendruomeniškumas.

„...kaip tėvai – ateina šeimos, mes sakom, kad mes neteikiame ugdymo paslaugų kaip tokių. Mes priimam žmones į bendruomenę. <...> Jeigu nori ateiti pas mus – turi suprast, kad ateisi į bendruomenę ir, nu, turėsi tą laiką realiai su mumis šiek tiek gyventi, o ne tiesiog gauti paslaugą. Juo labiau kad ten visi mokesčiai ne paslauginiai.“ D3

Ketvirtoji yra lauko mokykla.

„Vaikai, kiek įmanoma, aš dabar procentais negaliu įvardinti, bet kiek įmanoma didesniąją dienos procentą praleidžia lauke. Bandome, kiek įmanoma, mokytis lauko klasėse – miške, pievoje ar panašiai.“ D6

Tėvai kiek kitaip vertino NVO mokyklų ypatumus.

Tėvai skatinami vesti pamokas vaikams. Pirmas mėnuo skirtas ne mokymuisi, o klasei formuoti ir susidraugauti. Vadinasi, pirmiausia yra svarbu sukurti arba atnaujinti mokinių – mokytojų ir mokinių tarpusavio santykius.

„Kad tai nėra iškart pulti ten mokytis pradėt, bet pirmiausiai turi klasė tapti draugais.“ T1

Į šias mokyklas priimami specialiujų poreikių arba kitokie vaikai.

„Pavyzdžiui, vaikas, kuris nekalba. Arba sergantys autizmu vaikai. Jie yra integruojami kartu, ir tas yra tikrai labai pozityvus dalykas privačioj mokykloj.“ T4

Tėvai, kurie savo vaikus į dabartines mokyklas atvedė iš kitų nevalstybinių mokyklų, mokyklų skirtumus matė ir vertino dar kitaip. Tėvai įvardijo dvi mokyklų keitimo priežastis:

- ❖ Išsiskyrė tėvų ir mokyklos vadovybės, administracijos požiūriai į tėvų įsitraukimą ir dalyvavimą vaikų ugdymo procese ir mokyklos gyvenime. Tėvai, leisdami vaikus į nevalstybinę mokyklą, įsivaizdavo, kad mokytojai įsiklausys į jų nuomonę, tarsis su tėvais vaikų ugdymo ar nepageidaujamo elgesio valdymo klausimais. O mokykla norėjo, kad tėvai kuo mažiau kištųsi į mokyklos ir vaikų ugdymo reikalus. Todėl tėvai jautėsi pažeminti, mokyklos administracija demonstravo savo viršenybę prieš tėvus.
- ❖ Tėvai jautė, kad mokykla nesivadovauja jos deklaruojamomis vertybėmis – negyvena pagal jas.

„Nebuvo tos bendrystės, apie kurią mes įsivaizdavom <...> dirbtinumas, vat iškelti idealai ir toks kaip lukštas. O viduj viskas vyksta gana taip paprastai, pamokėlės, tik kad visi maloniai bendrauja. Maloniau, nes mažiau vaikų, privati mokykla, visa kita. Tai tarsi tokia malonesnė atmosfera, bet vertybės tokios tarsi nuleistos iš viršaus. Ir nėra bendro jausmo: ar tikrai čia visi jomis seka, ar tiktai mandagiai linkčioja, kad tik vaikas būtų privačioj mokykloj. O mes kažkaip, matyt, nesugebėjom labai mandagiai palinkčiot.“ T4

Kokie tėvai renkasi NVO mokyklas?

Mokytojai apie tėvus

NVO mokyklas renkasi išsilavinę ir kūrybingi tėvai. Laisviau, giliau arba tiesiog kitaip mąstantys. Drąsūs, atlaikantys visuomenės spaudimą daryti, gyventi kaip visi. Kažko jau pasiekę gyvenime, bet ne atsitiktinai ar dėl paveldėjimo, o savo įdėtomis pastangomis ir darbu. Turintys daug idėjų, laisvi, bet reiklūs sau ir kitiems. Suvokiantys kitokio ugdymo prasmę ir naudą.

Tėvai, padarę karjerą, pasiekę materialinę gerovę ir persilaužę į kitą pusę. Dabar jiems svarbiau savo laiką skirti ne darbui, o kuo daugiau jo leisti su vaikais. Žmonės, kurie nori išpildyti dar neišpildytą savo tėvų / mamų vaidmenį. Taip pat kiek vyresni tėvai, auginantys pagrandukus ir norintys jiems skirti daugiau dėmesio, nei jo skyrė vyresniesiems savo vaikams.

Arba iš užsienio atvykę tėvai, ieškantys mokyklų, panašiai ugdančių kaip mokyklos jų šalyse. Mobilūs, neprisirišantys prie vietos, nebijantys pokyčių, galintys lengvai keisti miestus ar šalis.

Kita vertus, yra tėvų, kurie moka pinigus už vaikų mokslą, tikėdamiesi, kad už tuos pinigus mokykla vaikais pasirūpins be didelio tėvų įsikišimo ir dalyvavimo.

„Ir aš kartais atsimušu į tą tokį: „Na, jūs suteikite mum paslaugą, nes mes jum mokam labai didelius pinigus“. Tai tas bendruomeniškas toksai kartais užsibaigia ties: „Aš prie tiltelio atvežiau vaikus ir daugiau manęs kaip ir čia per daug nekabinkite.“ D6

Taigi ne visos šeimos pritampa NVO mokyklose. Pabūna ir išeina.

Tėvai apie tėvus

Tėvai, kurie vertina kitokį santykį su vaiku, nei patys kažkada patyrė ar išgyveno. Tėvams, kuriems svarbu, kad mokykloje vaikas mokytųsi ne kaip išgyventi kitų vaikų patyčias, mokytojų spaudimą, o semtųsi gerų emocijų ir teigiamų patirčių. Tėvai, norintys, kad jų vaikai pamiltų mokslą, būtų motyvuoti ir norėtų mokytis. Tiesiog kad vaikai mokykloje jaustųsi laimingi ir norėtų į ją eiti. Tėvai gali būti skirtingos socialinės ekonominės padėties, tačiau juos vienija siekis, kad jų vaikai būtų laimingi.

Tai tėvai, kurie labai atsargiai, atidžiai renka mokyklą savo vaikams. Iš anksto domisi, renka informaciją apie mokyklą. Ieško, kas galėtų pasidalyti vaikų mokymosi mokykloje patirtimi, teiraujasi tėvų rekomendacijų.

Dažniausiai tai yra tėvai, kurie išgali mokėti už vaiko mokymąsi NVO mokykloje. Tačiau yra tėvų, kuriems taip rūpi, kur ir kaip jų vaikai mokysis, kad į mokamas mokyklas vaikus leidžia susiverždami diržus, t. y. šioms išlaidoms teikia pirmenybę, atsisakydami kitų dalykų. Yra mokyklų, kurios turi paramos fondus ir kritiniais momentais (staiga pasikeitus šeimos finansinei situacijai) gali laikinai paremti šeimas. Arba už vaikų mokslą tėvai gali pasiūlyti savo darbą, paslaugas.

NVO mokyklas kuria tėvai, turintys tam tikras vertybines nuostatas gyvenimo būdo, gamtosaugos ir pan. klausimais. Jie pritraukia į savo mokyklas bendraminčius, kuria aplink save bendraminčių bendruomenes, kurias vienija bendras pomėgis laiką leisti gamtoje, sveikai gyventi ir maitintis ir kt. Bendraminčiai atveda į mokyklą vaikus, o per vaikus ir mokyklą susidraugauja ir tėvai (jei iki tol nebuvo pažįstami).

„Natūralistai, mėgstantys gamtą. Bėga iš miesto, kad vaikai neaugtų ant asfalto, o būtų arčiau gamtos, ją stebėtų ir jaustų. Kuo mažiau virtualybės ir kuo daugiau realybės.“ T1

Kita vertus, yra tėvų, kurie supranta, kad patys vaikams neturi laiko, gali jiems labai mažai duoti, todėl labai atidžiai renkasi mokyklą, kuriai galėtų patikėti vaikų ugdymą.

NVO ir privačios mokyklos kuria alternatyvių mokyklų įvairovę, o tėvai gali rinktis mokyklą pagal savo norus ir įsivaizdavimus. Skirtingi tėvai renkasi skirtingas mokyklas pagal savo pomėgius, interesus ir lūkesčius.

Kokie vaikai ateina į NVO mokyklas?

Atsakydami į šį klausimą mokyklų administracijų atstovai ir mokytojai kalbėjo apie tai, kuo jų mokiniai skiriasi nuo kitų mokyklų mokinių. Pavyzdžiui, *drąsesni, labiau apsiskaitę, aktyvūs, kūrybingi, daug matę (D7, D4, D1), greitai reiškia savo nuomonę įvairiomis temomis (D4, D5, D1), prižiūri mažesnius vaikus ir jais pasirūpina, nes turi bendruomeniškumo jausmą (D3), moka išklausti ir išlaukti, jeigu kažkas kalba, gerbia kito nuomonę (D2)*. Iš esmės jie kalbėjo jau apie jų mokyklų ugdymo

rezultatus – kad vaikai viso to išmoko ir įgijo naujų socialinių įgūdžių mokydami jį mokykloje.

„...tai visą laik susilaukiam labai gerų atsiliepimų, ypatingai ir dėl to, kaip jie bendrauja, ir dėl to, kaip jie elgiasi, dėl to, kaip jie elgiasi vienas su kitu.“ D3

„...ateina vaikai, kurie būna labai geri pratybų sprendėjai, viską nori padaryti labai greitai. O pas mus taip galioja tokia tvarka, <...> kad <...> ne greitai, o reikia kokybiškai, kūrybingai ir gal dar pagalvot galima. Ir įdomiau padaryti, o ne standartiškai greitai, kad įtiktų mokytojui ir būtų pirmam klaseje.“ D4

„Jie mokosi nuo pat pirmų dienų kelti ranką, sakyti „aš jaučiuosi taip, aš manau taip“. Kartais galbūt ne į temą, bet vis tiek drąsiai sakai. <...> Ir dar labai įdomu stebėti iš kitų mokyklų atėjusius vaikus pas mus. Ateina dažniausiai labai labai susikaustę, dairosi, kaip čia kas. Ir paskui po truputėlį laisvėja laisvėja ir atsiriša.“ D1

Dauguma vaikų jau lankė šių NVO darželius. Tėvai ieško privačių mokyklų, jei vaikai patiria problemų valstybinėse mokyklose: specialiųjų poreikių, elgesio sutrikimų turintys vaikai; jei vaikai patiria patyčias mokykloje. Mokyklų administracijos atstovai sako, kad ne visus tokius vaikus priima, stengiasi, kad klaseje būtų ne daugiau kaip vienas specialiųjų poreikių mokinys.

Kadangi ne vaikai, o jų tėvai renkasi šias mokyklas, ateina įvairių gabumų ir polinkių vaikų:

„Į šitas mokyklas ateina visi tokie patys vaikai, kaip ir į valstybines – visiškai visokiausi. Vieni išdykę, kiti švelnūs, kiti labai jautrūs ir ten bailūs. Visi visokiausi. Tai čia jau tikrai pilnas spektras. O jau kaip jie ten klesti arba neklesti – vat tada ir priklauso nuo mokyklos. Gali būti, kad privačių mokyklų vaikai atrodo kažkokie ten fainesni, daugiau pažengę... Nu, nes dėl to, kad jiems ten daugiau dėmesio ar kažką, o valstybinės nespėja, tiesiog neaprečia. Ir valstybinėse tada atrodo labiau tokie atbukę ar kažkokie tai piktesni.“ T5

NVO mokyklos nedaro žinių patikrinimo ar atrankos pagal gebėjimus. Tačiau mokyklų administracijų atstovai, prieš priimdami vaikus, ilgai kalbasi su tėvais, tikrinasi, ar atitinka požiūriai, lūkesčiai į vaikų ugdymą.

Tėvų lūkesčiai mokyklai

- ❖ Kad mokykla nesužlugdytų vaiko kūrybiškumo, kad mokytų, jog vaikas viską gali (įgalintų).
- ❖ Kad neužspaustų, neužblokuotų, ką vaikas turi.
- ❖ Kad vaikai užaugtų kūrėjai, kurie prisiima atsakomybę, nebijo klysti.
- ❖ Kad leistų klysti ir savu ritmu mokytis.
- ❖ Kad padrąsintų, paskatintų ir nebūtų bausmių.
- ❖ Kad mokykla augintų ir nedemotyvuotų, kad tie 12 metų mokykloje nebūtų šiaip prastumti.
- ❖ Kad vaikai ir tėvai jaustųsi išgirsti.

- ❖ Gal mokytojai ir ne viską gali padaryti, bet kad bent jau tėvai jaustų, kad jų klauso ir įsiklauso. Kad jaustų pastangas bendradarbiauti.
- ❖ Kad ugdymas būtų visapusiškas, kad išėjęs iš mokyklos vaikas būtų ne tik akademiškai stiprus, bet pažintų save ir žinotų, ko nori gyvenime.
- ❖ Kad mokymosi proceso metu suprastų, kas jam yra įdomu ir kur dar norėtų gilintis.

Kodėl mokytojai lieka dirbti nevyriausybinėse mokyklose?

- ❖ Labai įdomu, nes kiekviena diena kitokia. Neįmanoma apsnūsti, nėra rutinos, nėra kada nuobodžiauti.
- ❖ Draugiškas kolektyvas, geras mikroklimatas, gera su visais bendrauti ir drauge augti.
- ❖ Nes čia surado bendraminčius.
- ❖ Ne tik vaikai, bet ir darbuotojai gali išsakyti savo nuomonę.
- ❖ Daug judesio, vyksmo, kūrybos ir metodų bandymo, kartais tai vargina, bet kartu didina pasitenkinimą rezultatu. Daug iššūkių, bet jie patinka.
- ❖ Nauji žmonės lengvai integruojasi, sulaukia daug palaikymo.
- ❖ Nebijo pasakyti, kas nesiseka, labai atvirai gali dalytis savo mintimis
- ❖ Mato savo darbe prasmę.

IŠVADOS

Labai daug dėmesio nevyriausybinėse mokyklose yra skiriama santykiams ir jų kokybei, darniems, draugiškiems, palaikantiems santykiams tarp mokinių, tarp mokytojų, tarp mokinių ir mokytojų ir pan.

Ugdymo procesas yra svarbesnis nei rezultatas, daug dėmesio skiriama metodų įvairovei, dalykų integravimui, siekiant kad mokytis vaikams būtų įdomu, kad jie įsitrauktų.

Mokyklos yra nedidelės bendruomenės, mokyklų administracija daug dėmesio skiria bendruomenės ryšių stiprinimui, tėvų įsitraukimui ir dalyvavimui mokyklos gyvenime. Daug praktinės demokratijos, visi bendruomenės nariai dalyvauja svarstant svarbius klausimus ir priimant sprendimus, vaikų balsai yra lygūs tėvų ir mokytojų balsams.

Ugdymo procese realizuojama ne vienas neformaliojo vaikų ugdymo principų:

- ❖ neformalūs draugiški mokinių ir mokytojų santykiai;
- ❖ neformali ugdymo aplinka – nefrontalinis mokymas, nehierarchiniai mokinių ir mokytojų tarpusavio santykiai, ugdymo metodų įvairovė ir jų derinimas, lauke vykstančios pamokos ir pan.;
- ❖ visuminis ugdymas, apimantis asmens fizinės, socialinės, emocinės ir kognityvinės raidos aspektus, vaikai daug laiko praleidžia lauke, ten ne tik žaidžia, sportuoja, grūdinaisi, bet ir mokosi;
- ❖ vaikų grupė / klasė yra naudojama socialiniams įgūdžiams stiprinti, pavyzdžiui, vienoje iš mokyklų pirmas mokslo metų mėnuo yra skiriamas vaikų tarpusavio santykiams stiprinti.

Šios mokyklos labai daug kuo skiriasi nuo valstybinių mokyklų, bet akivaizdžiausias ar greičiausiai pastebimas skirtumas – klasių ir mokyklų bendruomenių dydis. Čia vienoje klasėje mokosi 9–12 mokinių, todėl kiekvienas vaikas gauna daug dėmesio ir pagalbos, mokytojai gali individualizuoti ugdymo turinį, atsižvelgti į skirtingą vaikų mokymosi tempą ir pan. Nedidelė mokyklos bendruomenė, daug pastangų dedama, kad tėvai kuo daugiau dalyvautų jos gyvenime, ne tik sprendžiant bendrus reikalus, bet ir vestų pamokas vaikams, organizuotų bendruomenės renginius ir juose dalyvautų. Šiose mokyklose tėvai dažnai dirba mokytojais arba yra mokyklos įkūrėjai, arba pabandę mokyti atrado savyje mokytojo pašaukimą.

Mokytojai renkasi dirbti šiose mokyklose, nes mato ir jaučia prasmę. Čia jiems suteikta daug atsakomybės ir laisvės kurti, eksperimentuoti. Mokytojo gyvenime nėra rutinos, kiekviena diena kitokia. Mokytojas turi būti kūrybiškas, lankstus, spontaniškas, todėl neturi laiko nuobodžiauti. Mokytojams kyla didelių iššūkių, kurie kartais ir vargina, bet taip pat kelia didelį pasitenkinimą juos įveikus arba pamačius darbo rezultatus. Mokytojų kolektyvas yra draugiškas, mokytojai čia

randa bendraminčių, su kuriais malonu bendrauti ir drauge augti. Mokytojai nebijo išsakyti savo nuomonės, mokyklos vadovybė juos girdi, padeda, palaiko, todėl jie nebijo atvirai pasipasakoti, jei kas nesiseka, ar paprašyti pagalbos.

Tėvai, vedantys vaikus į nevyriausybinės mokyklas, tikisi visapusiško ugdymo, t. y. ne tik aukštų akademinų pasiekimų, bet taip pat kad vaikai pažintų save ir žinotų, ko nori ir siekia gyvenime; kad vaikai užaugtų kūrėjai, kurie prisiima atsakomybę už visuomenę, kurioje gyvena, nebijotų klysti; kad vaikai galėtų augti savo ritmu, o mokytojai juos paskatintų, padrąsintų, padėtų atsiskleisti jų gabumams ir talentams, kad susiformuotų vaikų vidinė mokymosi motyvacija. Tėvai čia atveda vaikus, kad jie nepatirtų patyčių. Kad vaikai ir tėvai jaustųsi išgirsti.

Kokias vertes kuria nevyriausybines mokyklas?

- ❖ Tėvai kuria mokyklą savo vaikams – pilietinės visuomenės iniciatyvos: konkrečiais veiksmais prisideda prie vaikų ugdymo.
- ❖ Pilietinės demokratijos apraiška ir kartu demokratinis pilietinis ugdymas: tėvai ir vaikai įtraukiami į svarbių sprendimų priėmimą, tai jų pareiga ir atsakomybė.
- ❖ Sudomina mokytojo profesija: tėvai pabando mokyti, įsitraukia, o vėliau baigia pedagogikos studijas.
- ❖ Prisideda prie bendruomeninių ryšių kūrimo, stiprina visuomenės sanglaudą, sutelktumą, solidarumą, savigalbą.
- ❖ Ugdymas yra ne perkama ir parduodama paslauga, o bendruomenės pastangos ir atsakomybė: tėvai kuria bendruomenę, kuri prisiima atsakomybę už vaikų ugdymą. „*Vaikui užauginti reikia viso kaimo / bendruomenės.*“

Diskusijų grupės su mokyklų administracijų atstovais ir mokytojais klausimai (1 priedas)

1. (Ižanginis klausimas) Papasakokite, kaip nutiko, kad jūs dirbate šioje mokykloje?
2. Sakykite, kaip jūs matote ar suprantate, kokia yra jūsų mokyklos vizija?
3. Kaip manote, ko visuomenė laukia, tikisi iš švietimo sistemos?
4. Kaip manote, kuo jūsų mokykla skiriasi nuo kitų mokyklų: valstybinių arba kitų privačių (klausti atskirai apie valstybines ir kitas privatas).
5. Kaip manote, kodėl tėvai nusprendžia vaikus vesti į nevalstybines mokyklas?
6. O kodėl pasirinko būtent jūsų mokyklą (mokyklą, kurioje dirbate)?
7. Tikslinantys klausimai apie skirtumus, jei apie tai neužsiminėte atsakydami į ankstesnius klausimus:
 - 7.1. Kaip apibūdintumėte vaikus ir šeimas, iš kurių jūsų mokiniai ateina? Ar jie turi kažkokių išskirtinių savybių, poreikių, požymių?
 - 7.2. Ugdymo proceso organizavimo skirtumai (ypatumai).
 - 7.3. Ugdymo priemonės ir materialinės, techninės sąlygos.
 - 7.4. Tarpusavio santykiai, kultūra, psichologinė ir emocinė aplinka.
8. Kaip jums atrodo, kokie yra tėvų lūkesčiai mokyklai? Ko jie iš jūsų tikisi, laukia?
9. Kas jums jūsų mokykloje patinka? Kodėl čia liekate dirbti?
10. Kas nepatinka? Ką reikėtų daryti arba ką jūs darytumėte kitaip?
11. Jei jūsų artima draugė klausytų jūsų patarimo, kokią mokyklą pasirinkti jos vaikų ugdymui, kurią mokyklą jai patartumėte rinktis ir kodėl?

Diskusijų grupės su mokinių tėvais klausimai (2 priedas)

1. (Įžanginis klausimas) Papasakokite, kaip nutiko, kad jūsų vaikai lanko šią mokyklą?
2. Sakykite, kaip jūs matote ar suprantate, kokia yra šios mokyklos vizija?
3. Kaip manote, kuo ši mokykla skiriasi nuo kitų mokyklų: valstybinių arba kitų nevalstybinių (klausti atskirai apie valstybines ir nevalstybines).
4. Kaip manote, kodėl tėvai nusprendžia vaikus vesti į privačias mokyklas?
5. O kodėl jūs pasirinkote šią mokyklą savo vaikui (-ams)?
6. Tikslinantys klausimai apie skirtumus, jei apie tai neužsiminėte atsakydami į ankstesnius klausimus:
 - 6.1. Kaip apibūdintumėte jūsų vaiko klasės vaikus ir šeimas? Ar jie turi išskirtinių savybių, poreikių, požymių?
 - 6.2. Ar pastebite kokių nors ugdymo proceso organizavimo, mokymo metodų ypatumų?
 - 6.3. Kokios mokykloje yra ugdymo priemonės ir materialinės, techninės sąlygos?
 - 6.4. Kokie yra mokytojų ir mokinių santykiai, mokymosi pagalba?
 - 6.5. Kokie yra mokytojų ir tėvų santykiai? Kaip vyksta bendradarbiavimas tarp mokyklos ir tėvų?
7. Kokie yra jūsų lūkesčiai mokyklai? Ko jūs tikėtės, laukiate? Ar šie lūkesčiai yra atliepiami (išpildyti)? Kokie ir kaip?
8. Kas jums šioje mokykloje patinka? Kodėl čia vis dar vedate savo vaikus?
9. Ar kada nors suabejojote savo pasirinkimu? Jei taip, tai kada ir kodėl?
10. Kas jums mokykloje nepatinka? Ką reikėtų daryti kitaip? Kodėl?
11. Jei jūsų artima draugė klaustų jūsų patarimo, kokią mokyklą pasirinkti jos vaikų ugdymui, kokią mokyklą jai patartumėte rinktis ir kodėl?